

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**
Danida

EVALUERINGSSTUDIE BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER I DEN GLOBALE OG DANSKE UDVIKLINGSBISTAND

**UDVIKLINGSTENDENSER,
PERSPEKTIVER
OG MULIGHEDER**

JUNI 2021

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**
Danida

EVALUERINGSSTUDIE BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER I DEN GLOBALE OG DANSKE UDVIKLINGSBISTAND

**UDVIKLINGSTENDENSER,
PERSPEKTIVER
OG MULIGHEDER**

JUNI 2021

Denne rapport er udarbejdet for Udenrigsministeriet af
Søren Mark Jensen, biolog og geograf,
indehaver af Soeren Mark Jensen Enterprise.

Udgivet af: Kontoret for Evaluering, Læring og Kvalitet

Grafisk produktion: Kontrapunkt

ISBN: 978-87-93760-60-8

Evalueringsstudiet kan downloades fra Udenrigsministeriets hjemmeside eller direkte fra evalueringkontorets hjemmeside: evaluering.um.dk

Kontakt: elk@um.dk

Ansvar for evalueringsstudiets indhold, fremstilling og anbefalinger påhviler alene forfatteren.

Evalueringsstudiets konklusioner og tilkendegivelser er således ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORKORTELSER	4
1. RESUMÉ	5
2. STATUS, TRENDS OG ERFARINGER MED UDVIKLINGSBISTAND TIL BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER	8
2.1 Biodiversitetskrisen og forringelsen af økosystemtjenester rammer verdens fattige hårdest	9
2.2 Den globale og danske udviklingsbistand til beskyttelse af biodiversitet og økosystemtjenester	10
3. EVALUERING, STRATEGIUDVIKLING OG MÅLRETNING AF BISTANDEN TIL BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER	26
4. MULIGHEDER FOR OG RELEVANS AF EN MERE DYBDEGÅENDE EVALUERING	30
5. REFERENCER	32
6. BILAGSOVERSIGT	34
<hr/>	
BILAG I. TERMS OF REFERENCE	35
BILAG II. UDTRÆK AF PROGRAM- OG PROJEKTDOKUMENTER FRA UM-ARKIV	38
BILAG III. OVERSIGT OVER IUCN'S PRINCIPPER OG KRITERIER FOR NATURBASEREDE LØSNINGER	44

FORKORTELSER

COP	Conference of the Parties
DANCED	Danish Cooperation for Environment and Development
NBSAP	National Biodiversity Strategy and Action Plans
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural resources
UNEP	United Nations Environmental Programme
MIFRESTA	Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen
UNDP	United Nations Development Programme
GEF	The Global Environment Facility
NbS	Nature based Solutions
IPBES	The International Platform for Biodiversity and Ecosystem Services
IPCC	The International Panel for Climate Change
WWF	The World's Wildlife Fund
OECD	The Organization for Economic Co-operation and Development

1. RESUMÉ

På globalt niveau, i EU og i Danmark er der en voksende erkendelse hos beslutningstagere og hos borgere generelt om biodiversitetskrisens dybde og alvor. Økosystemer, arter og genetiske ressourcer forsvinder i hastigt tempo, samtidig med at naturens ydelser (økosystemtjenester) i form af frugtbar jord, erosionsdæmpning, rent vand, brænde, byggematerialer mv. forringes.

Mens udviklingen har konsekvenser for alle, står det klart, at befolkningerne i verdens fattigste lande i særlig grad rammes hårdst pga. deres generelt stærke og direkte afhængighed af naturens ressourcer og ydelser.

Indenfor udviklingsbistanden leder denne erkendelse til et øget fokus på behovet for at kombinere naturindsatser, klimaindsatser og fattigdomsbekæmpelse. Der er voksende enighed om, at hverken biodiversitetskrisen, klimakrisen eller fattigdom kan adresseres som selvstændige problemer, og om at naturdimensionen i højere grad fremover skal integreres i den samlede indsats. Sker dette ikke, vil bistanden i mange tilfælde være kortsigtet og uholdbar.

Dette fremgår tydeligt af en række nye analyser og anbefalinger fra verdens største internationale ekspertorganer for klima (IPCC) og biodiversitet (IPBES) og nye strategier fra bl.a. World Economic Forum, Verdensbanken, FN's udviklings- og miljøorganisationer (UNDP og UNEP), den Globale Miljøfacilitet (GEF), Den Internationale Union for Naturbeskyttelse (IUCN), EU-kommissionen og det Europæiske Miljøagentur, som alle nu peger på nødvendigheden af i højere grad at integrere "naturbaserede løsninger" i arbejdet med at modvirke fattigdom, klima- og biodiversitetskrisen.

Mens løsningerne på klima- og biodiversitetskriserne kan være identiske, overlappende eller have indbyrdes synergier, kan de også modvirke og indvirke negativt på hinanden, og det er derfor vigtigt at de samtænkes.

I sin "Human Development Report 2020" erklærer UNDP, at det til dato ikke er lykkedes noget land i verden at sikre store fremskridt i sine befolkningers levevilkår uden samtidig at gøre stor skade på naturen og klimaet, og organisationen pointerer, at de fattige lande ikke kan følge samme udviklingsrute, som de rige lande har fulgt.

UNDP's "Human Development Index, 2020" er nu også blevet tilrettet, så det afspejler verdens landes pres på de "planetære grænser". Organisationen fremhæver, at det ikke nytter at koge udfordringerne ned til kun ét hovedproblem, klimakrisen, men at der fremover skal tænkes mere i innovative sammenhængende og naturbaserede løsninger. Løsninger, fremhæves det, som kan styres lokalt, som kan gavne små, svage og marginaliserede befolkningsgrupper, og som kan bidrage til udvikling af en grøn og bæredygtig økonomi.

Tendensen hen imod et større fokus på beskyttelse og reetablering af biodiversitet og økosystemtjenester afspejles også i EU's nye bistandsstrategier, ligesom det reflekteres herhjemme i Finansloven for 2021, hvor bistanden til "grøn udvikling" (klima, energi og natur) er tre-doblet i forhold til i 2019. Denne grønne danske bistand vil i første omgang udgøres af mindre og fleksible "pionerprojekter" målrettet særlige geografiske områder (især den afrikanske Sahal region og Afrikas Horn), hvor græsningsområder, skove, vådområder, vandressourcer mv. er under voldsomt pres, og hvor ødelæggelserne af naturgrundlaget bidrager væsentligt til konflikter og uro, og giver anledning til flygtningestrømme mod Europa.

På sigt forventes en mere omfattende "grønning" af den danske udviklingsbistand, hvor klima, miljø og natur indtænkes på tværs i bistand og i højere grad bliver et primært formål og udgør en markant øget andel af indsatsen. Dette skifte forventes afspejlet i afløseren for den nuværende udviklingsstrategi "Verden 2030", og som lanceres ved udgangen af i år og udmøntes i Finanslov-2022.

På en konference arrangeret i fællesskab af Danida og WWF i september 2020 i København udtalte Udenrigsministeren, at man opfatter naturbaserede løsninger som innovative og relevante instrumenter og som nogle af de bedste og mest omkostningseffektive midler til at opnå ønskede samfundsmæssige ændringer og forbedringer i de fattige lande.

Udfordringen er derfor at udvikle en nærmere dansk handlingsplan for, hvordan naturdimensionen bedst kan integreres og implementeres i en mere sammenhængende, helhedsorienteret og langsigtet bistand.

Nærværende skrivebordsredegørelse præsenterer nogle af de nye og vigtige globale og danske erfaringer og perspektiver vedrørende integration af naturdimensionen i udviklingsbistanden.

Mens de danske udviklingsindsatser evalueres regelmæssigt, og der udføres visse overordnede og tematiske evalueringer (som f.eks. for nylig af den danske klimabistand), er der til dato ikke foretaget målrettede tematiske evalueringer af den danske naturorienterede udviklingsbistand.

Der foreligger således ikke systematiske og tværgående evalueringer og opsamling af erfaringer fra de danske naturorienterede bistandsindsatser, og der er derfor kun et sporadisk grundlag for at vurdere, hvilke indsatser der har virket bedst og været mest effektive i forhold til at genoprette biodiversitet og økosystemydelse og til samtidig at bidrage til klimatilpasning og fattigdomsbekæmpelse.

Sidst i studiet anbefales det derfor, at der foretages en dybdegående tematisk evaluering, og der gives input til elementer, som kan indgå i dette arbejde.

2. STATUS, TRENDS OG ERFARINGER MED UDVIKLINGSBISTAND TIL BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER

Verdenssamfundet står overfor en kolossal opgave med at beskytte klodens biodiversitet og økosystemtjenester. FN's Aichi-målsætninger og anbefalinger vedrørende biodiversitetsindsatser, som skulle have standset faldet i klodens biodiversitet i perioden 2010-2020, har ikke virket.

FN's globale rådgivende ekspertpanel IPBES (The International Panel for Biodiversity and Ecosystem Services) konkluderer i den hidtil grundigste globale analyse af situationen (1):

- at mere end 1 millioner arter af planter og dyr er udryddelsestruede pga. overudnyttelse og ødelæggelse af levesteder;
- at der aktuelt foregår en reduktion af arter og bestande svarende til tidligere geologiske perioder på kloden med masseuddøen;
- at der er tale om en decideret katastrofal tilbagegang for bl.a. koraller, som har stor betydning for klodens fiskebestande, og for insekter, som står for pollinering af 75 % af verdens afgrødeplanter;
- at mere end 70 % af verdens naturområder er ved at gå til, hvilket resulterer i markant voksende problemer med udpining af jord, erosion, tørke, oversvømmelser, fødevareusikkerhed, konflikter og flygtningestrømme.

IPBES fastslår desuden, at klimaforandringerne er ansvarlige for mellem 11-16 % af det nuværende fald i den globale biodiversitet, og at bl.a. ødelæggelse af levesteder og ikke-bæredygtig udnyttelse af økosystemer indtil videre er væsentligt mere afgørende faktorer.

Verdensbanken erklærer i en udmelding fra 2020 om fattigdom og biodiversitet (2), at der er behov for "radikal nytænkning" og at "business as usual is not an option". Banken fremhæver betydningen af biodiversitet generelt, og fremhæver specifikt, at skovfældning på globalt plan er reduceret noget i omfang siden 1990'erne, men fortsat er på omkring 13 millioner hektar årligt, og at dette resulterer i voldsomt negative sociale og økonomiske konsekvenser.

2.1. Biodiversitetskrisen og forringelsen af økosystemtjenester rammer verdens fattige hårdest

IPBES og flere andre forskerkredse har dokumenteret, at langt størstedelen af klodens naturressourcer (i form af plante-, svampe- og dyrearter og naturområder) findes i udviklingslandene, og at der her kræves en særlig indsats, hvis den overordnede negative trend for biodiversiteten skal vendes.

Økosystemtjenester i form af føde, vand, brænde og andre materialer er afgørende for hovedparten af verdens fattige, ligesom intakte økosystemers regulering af det lokale klima og vandressourcer mv. de fleste steder er afgørende for de fattige befolkningsgruppers selvforsyning, fødevarerikkerhed, tilpasningsevne og økonomiske udviklingsmuligheder.

De fattige landes planlægningsmæssige, tekniske og økonomiske ressourcer til at imødegå faldet i biodiversitet og forringelsen af økosystemtjenesterne er imidlertid stærkt begrænsede, og udviklingsbistand udgør i mange tilfælde i dag den væsentligste finansieringskilde for naturgenopretning og naturbeskyttelse (3).

Undersøgelser har desuden vist, at omkring 80 % af klodens landbaserede naturlige økosystemers geografiske udbredelse er sammenfaldende med bosætning af fattige oprindelige befolkningsgrupper (4).

Hvor biodiversiteten går tilbage og de naturlige økosystemer går til grunde, går det derfor, ligesom det er tilfældet med klimakrisen, værst ud over de mest sårbare og fattige befolkningsgrupper.

En økonomisk analyse, foretaget i FN-regi under Biodiversitetskonventionen (5) med fokus på Indien, Brasilien og Indonesien viste, at biodiversitet og økosystemtjenester i gennemsnit udgør over 70 % af disse landes "fattige befolkningsgruppers GDP". Dette gør sig i særlig grad gældende indenfor sektorerne landbrug, skovbrug, fiskeri og turisme, som udgør livsgrundlaget for de fleste fattige befolkningsgrupper.

Beskyttelse af biodiversitet og genopretning af økosystemer og tilknyttede økosystemydelse kan derfor i mange situationer bidrage afgørende til retfærdig og effektiv inddragelse af lokale befolkningsgrupper, som aktive partnere i bæredygtige løsninger.

2.2 Den globale og danske udviklings-bistand til beskyttelse af biodiversitet og økosystemtjenester

Ligesom indenfor de internationale klimaforhandlinger er et af de mest centrale spørgsmål i COP-forhandlingerne under FN's Biodiversitetskonvention i hvor høj grad de rige lande skal bidrage til finansiering af beskyttelse af biodiversitet og genopretning af økosystemtjenester i de fattige lande.

COP-beslutninger herom føder blandt andet ind til de løbende GEF-genopfyldning-forhandlinger, hvor det fastlægges hvor store andele af GEF-midlerne der allokeres til klima, ørkenbekæmpelse og biodiversitet, ligesom de lægger et vist pres på de rige landes bilaterale bistandspolitikker og på fordelingen af bistandsmidlerne til forskellige formål. Dette emne forventes atter at være øverst på dagsordenen på den 15. biodiversitets COP i Beijing (som pt. grundet Corona-epidemien er udskudt til engang i efteråret 2021).

Bistandens hovedtyper og fokusområder

Inden for de senere år har en stor andel af bistanden med biodiversitet som hovedformål haft fokus på **beskyttede områder** (herunder på at styrke forvaltningen af eksisterende beskyttede områder, etablering af nye beskyttede områder og bredere og mere demokratisk involvering af områdernes fattige lokale befolkningsgrupper). Dette gælder både for de ydelser, som kanaliseres gennem multilaterale bistandsorganisationer som f.eks. IUCN, GEF og de store udviklingsbanker samt for den bilateral bistand.

USA, Tyskland, Japan og også Danmark hører til de donorlande, som har vægtet denne form for naturorienteret bistand højt, og det har været medvirkende til, at det samlede globale areal af beskyttede områder er steget væsentligt gennem de senere år, og nu udgør godt 15 % af klodens samlede landflade.

Den tyske regering har i forbindelse med COVID-19-pandemien afsat ekstra bevillinger til at understøtte forvaltningen i flere beskyttede områder i udviklingslande, hvor COVID-19 pandemien har ført til pludseligt ophør af indtægter fra øko-turisme (8).

Et andet fokusområde for den naturorienterede bistand har bestået i at hjælpe udviklingslande med at etablere **nationale biodiversitets strategier og aktionsplaner (NBSAPs)**. Dette gælder også for både den multilaterale og bilaterale bistand. Blandt de multilaterale bistandsorganisationer har især GEF støttet mange udviklingslande på dette felt.

Formålet med NBSAPs er at hjælpe landene med at få gjort status over deres naturressourcer og til at få identificeret de væsentligste presfak-

torer og relevante tiltag til beskyttelse og genopretning. Strategierne og planerne har desuden til hensigt at styrke samarbejdet på tværs af myndigheder og økonomiske sektorer i landene, og til at få biodiversitetshensyn integreret i landenes overordnede udviklingsplaner.

I forbindelse med opgørelser af omfanget af den naturorienterede udviklingsbistand skelnes der traditionelt mellem aktiviteter, som har biodiversitet som hovedformål, og aktiviteter som har biodiversitet som ét blandt flere andre formål.

Danmark indberetter ca. hvert femte år omfanget af sin bilaterale og multilaterale bistand til biodiversitet til Biodiversitetskonventionens hovedkontor i Montreal.

I forbindelse med forhandlinger under Biodiversitetskonvention, såvel som i de danske bistandsopgørelser, tages der udgangspunkt i OECD's "DAC Rio-markører", hvor bistandsaktiviteter med biodiversitet som hovedformål opgøres som "Biodiversity-Principal", og aktiviteter med biodiversitet som delmål, opgøres som "Biodiversity-Significant".

Både OECD (6) og EU (7) har udgivet retningslinjer for hvordan donorer bedst kan benytte denne opdeling, og lægger op til at aktiviteter angivet som "Biodiversity-Principal" medregnes med 100 % og aktiviteter kategoriseret som "Biodiversity-Significant" med 40 %, eller til at der benyttes mere fin-maskede procentangivelser.

Til trods for retningslinjerne må det konstateres, at der ikke er etableret et pålideligt og anerkendt overblik over størrelsen af den globale, eller af donorlandenes, naturorienterede bistandsmidler.

De foreliggende opgørelser er ofte ufuldstændige og svært gennemskuelige, og de foretages ikke ud fra objektive kriterier, men er baseret på mere skønsmæssige vurderinger foretaget af de enkelte medarbejdere i donorlandenes bistandsmyndigheder.

Gennem de sidste årtier har der dog kunnet spores en stigning i absolutte tal, og i den forholdsmæssige andel som den biodiversitetsorienterede bistand udgør, af den samlede bistand. Stigningen skyldes muligvis, at flere og flere projekter, hvor biodiversitet vurderes at være et delmål, er tælles med i opgørelserne. Projekter, som har flere delmål, f.eks. biodiversitet, bæredygtig fødevareproduktion, vandressourceforvaltning og klimatilpasning tælles derfor i mange tilfælde med under flere formålskategorier.

Der foreligger ikke en samlet oversigt over, hvor mange midler Danmark gennem de seneste årtier har ydet af bistandsmidler rettet mod biodiversitet, men Rigsrevisionen har i januar 2021 offentliggjort resultater af en analyse af den danske klimabistand (9), som også kan give anledning til overvejelser på biodiversitetsområdet.

Rigsrevisionen fremhæver, at der ikke er klare og objektive internationale retningslinjer for, hvordan klimaandelen af bevillingerne til specifikke programmer og projekter skal kvantificeres, hvorfor der kan være ganske store forskelle på de enkelte donorlandes praksis.

Det anbefales derfor af Rigsrevisionen, at Udenrigsministeriet selv udvikler nærmere kriterier og procedurer med henblik på at skabe et bedre overblik over klimabistandes størrelsesorden og resultater.

Nu, hvor Danmark opprioriterer den grønne bistand – herunder biodiversitetsbistanden – må det anses som vigtigt fremover at vide, hvor mange midler der går til biodiversitetsformål, og måske endda til hvilke hovedkategorier (f.eks. beskyttede områder, NBSAPs, genopretning af vådområder, skove mv.) så omkostninger fremover bedre kan sammenholdes med resultater mhp. på fremtidig målretning og effektivisering af bistandsindsatsen.

Biodiversitet og naturbaserede løsninger vinder frem i bistanden

IPBES og IPCC fremhæver, at hverken biodiversitets- eller klimakrisen kan overkommes alene vha. traditionelle teknologiske løsninger, og de peger begge på, at der efter alt at dømme ikke er tid til at vente på at nye teknologiske løsninger opstår, og på at naturbaserede løsninger med fordel kan tages i brug her og nu (f.eks. i forbindelse med beskyttelse eller genetablering af græsningsområder, skove, vådområder mv.).

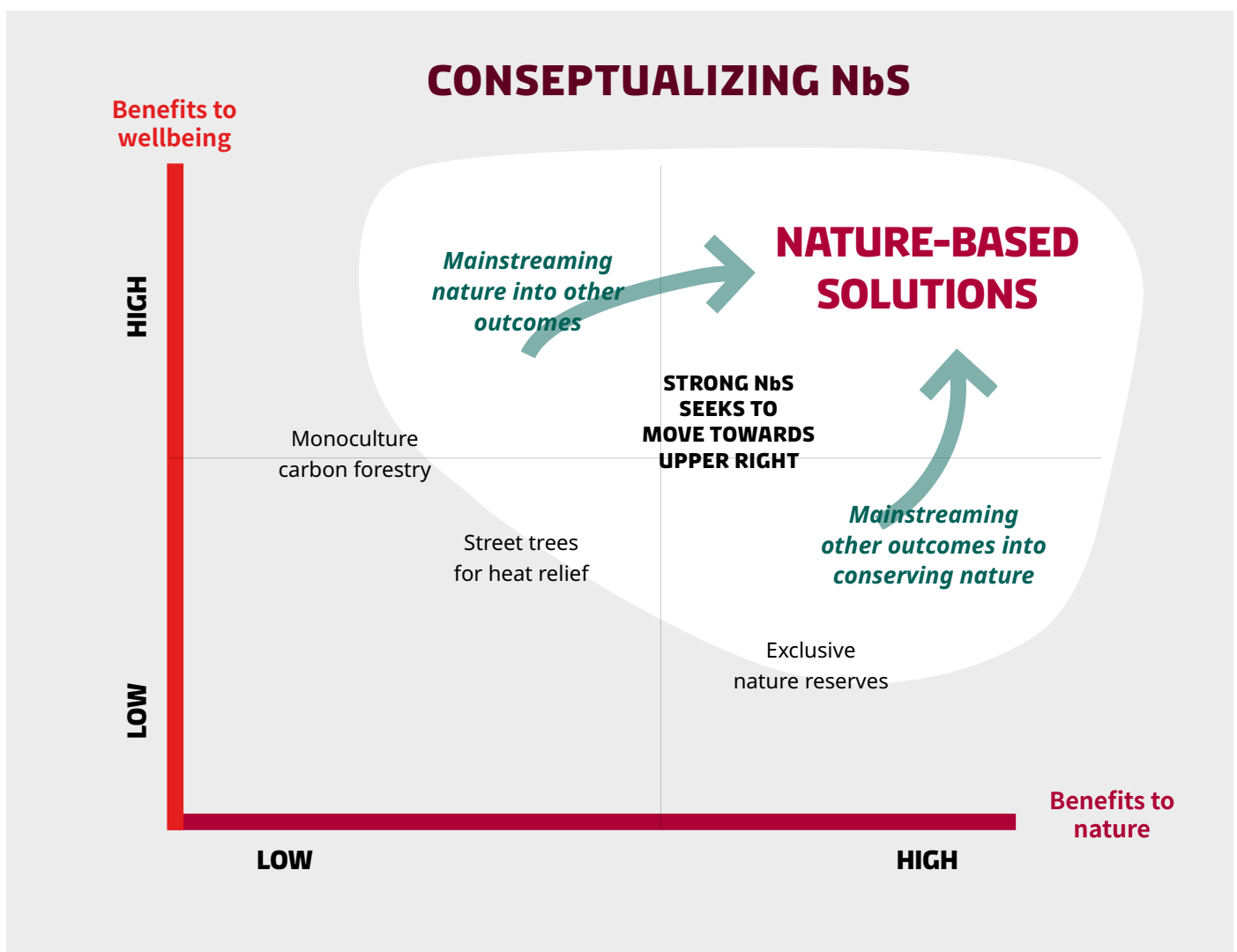
Begge paneler peger desuden på, at naturbaserede løsninger er blandt de mest omkostningseffektive og vil kunne bidrage væsentligt til sikring af livsgrundlaget (frugtbar jord, fødevarerikkerhed, vandcirkulation, indkomstmuligheder mv.) for store fattige befolkningsgrupper samt kunne styrke deres modstandsevne overfor de kommende klima- og naturændringer.

”Naturbaserede løsninger” repræsenterer ikke et hidtil ukendt begreb eller approach, men det har indenfor den senere tid slået an som et nyt og samlende approach, som bygger videre på og kan indeholde aktiviteter, som er forbundet med f.eks. ”betaling for økosystemtjenester” eller ”en økosystem-baseret tilgang”.

Også GEF har for nylig meldt ud, at naturbaserede løsninger bør opprioriteres i bistanden pga. disses omkostningseffektivitet og mulighed for at bidrage til indfrielse af flere formål samtidigt (klimatilpasning, reduktion af drivhusgasudledninger, dannelse af frugtbar jord og standse faldet i biodiversitet). Udmeldingen fra GEF kom sidst i 2020 og bygger på en analyse af 30 forskellige projekter med naturbaserede løsninger (10).

I samme rapport præsenteres nedenstående figur, som konceptualiserer den optimale balance mellem biodiversitetsforbedringer og de forbedringer af levevilkår, som kan stamme fra naturbaserede løsninger. De naturbaserede løsninger bliver stærkere (i form af ægte co-benefits) jo højere og jo mere til højre de ligger i figuren. Andre eksempler på naturbaserede løsninger, som naturligvis kan være helt berettigede i en konkret kontekst, men er svage i levering af co-benefits, er placeret i de andre kvadranter i figuren.

Figur 1.

Kilde: "Nature-based solutions and the GEF". GEF STAP Advisory Document, Dec 2020.

IUCN, og nu for nylig også EU-kommissionen i forbindelse med European Green Deal, definerer naturbaserede løsninger, som:

”Aktiviteter der sikrer bæredygtig udnyttelse og genopretter økosystemer og som adresserer samfundsmæssige udfordringer effektivt og på en måde som forbedrer menneskers levevilkår og fremgang for biodiversitet” (11).

IUCN opdeler de naturbaserede løsnings-indsatser i følgende tre principielle kategorier, hvor imellem indsatser kan kombineres i praksis:

- beskyttelse af funktionelle og intakte økosystemer;
- forbedring af økosystem forvaltning i forbindelse med bæredygtig anvendelse;
- genopretning af ødelagte økosystemer eller etablering af nye funktionelle økosystemer.

IUCN definerer desuden otte grundlæggende principper for de naturbaserede løsnings-indsatser:

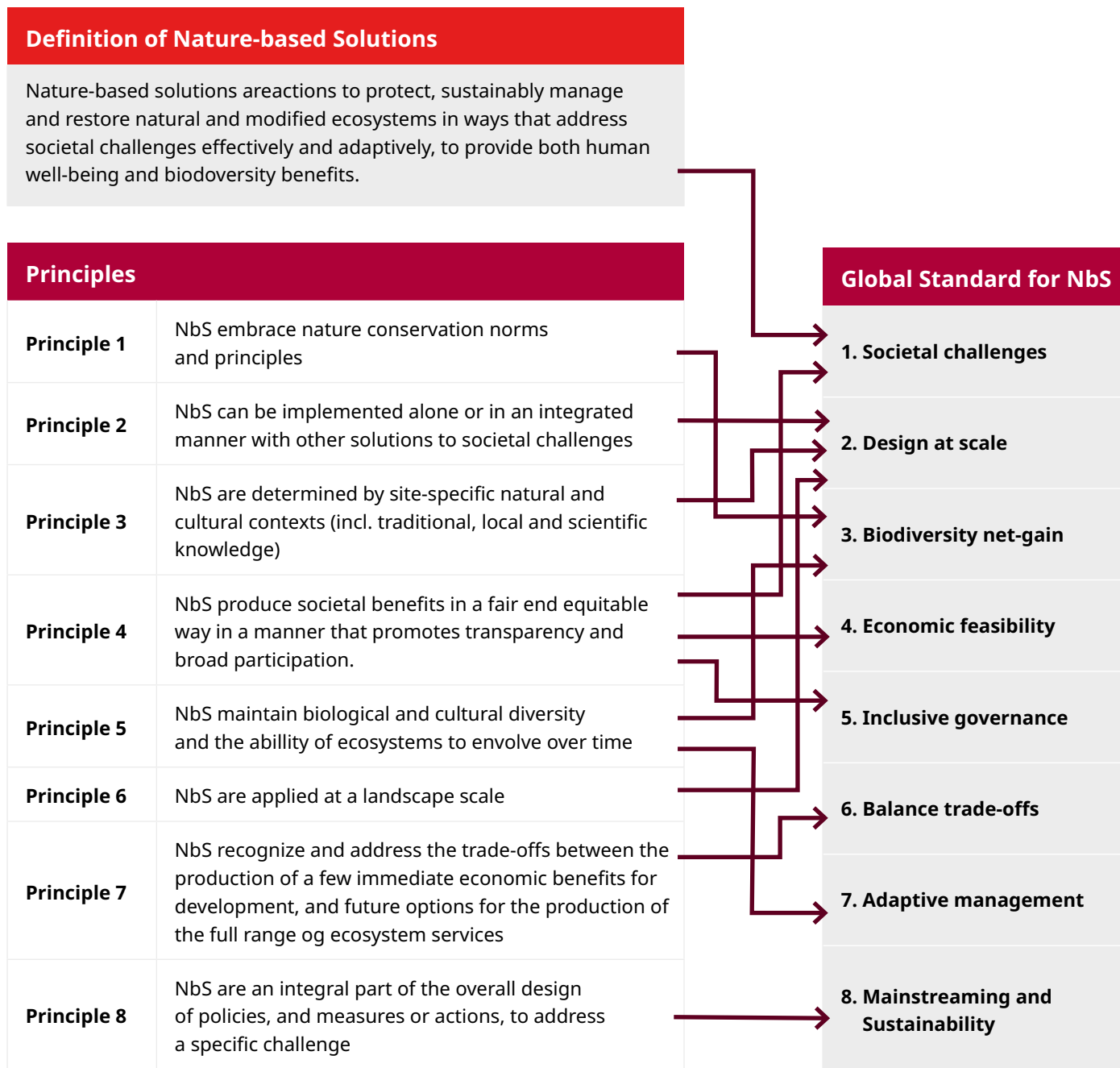
1. De skal understøtte naturbeskyttelsesprincipper og -formål;
2. De kan implementeres selvstændigt eller integreres i andre løsninger til fremme af samfundsmæssige forbedringer (f.eks. sammen med traditionelle eller nye teknologiske løsninger. F.eks. vil en ny dæmning i mange tilfælde fungere bedre og mere sikkert, hvis der opstrøms etableres erosionsdæmpende skovbevoksning).
3. De skal defineres ud fra de lokale naturmæssige og kulturmæssige kontekster og inkludere traditionel, lokal og videnskabelig viden og erfaringer.
4. De skal producere samfundsmæssige forbedringer på en fair og retfærdig måde og fremme transparens og bred inddragelse.
5. De skal vedligeholde biologisk og kulturel diversitet og økosystemers evne til at udvikle sig over tid.
6. De skal implementeres på landskabs-skala.
7. De skal respektere og adressere trade-offs mellem produktion af hurtige økonomiske fordele og fremtidige muligheder for produktion af en bredere palet af økosystemtjenester.
8. De skal integreres som en del af den overordnede udvikling af politikker, initiativer og aktiviteter til at fremme ønskede ændringer.

Figur 2 på næste side indeholder en oversigt over hovedprincipper og hovedkriterier i IUCNs Global Standard for Nature Based Solutions.

Figur 2.

IUCN WCC RESOLUTION 6.069

IUCN har i 2020, med inddragelse af mere end 800 eksperter fra mere end 100 lande, udviklet en **global standard** for naturbaserede løsninger, som beskriver hvordan relevante projekter kan designes, implementeres og evalueres (12).

Standarden indeholder 28 under-kriterier til indfrielsen af de otte hovedprincipper – og de otte hovedkriterier, som kan benyttes af bl.a. donorinstitutioner, til at evaluere programmer, projekter og aktiviteter, og fremme transparens og sammenhæng med internationale mål og forpligtelser på naturområdet. (Oversigt over de 28 kriterier kan ses i Bilag III.)

Standarden består af selve guiden og et selv-evaluerings-værktøj til identificering af områder for forbedringer og læring. Ved anvendelsen af guiden tildeles projekter indikator-scoringer, som kan bruges selvstændigt i forbindelse med design, styring og evalueringer eller kan bruges som et supplement til eksisterende administrative værktøjer.

Forholdet mellem naturbaserede løsninger og biodiversitet

I forbindelse med fremkomsten af konceptet "naturbaserede løsninger" har der været diskussioner om forholdet mellem biodiversitet og naturbaserede løsninger. Diskussionerne har især drejet sig om hvorvidt naturbaserede løsninger bidrager til at fremme biodiversitet og til om biodiversitet er en forudsætning for effektive naturbaserede løsninger.

Fremmer naturbaserede løsninger biodiversitet?

Biodiversitetsbeskyttelse vil i de fleste tilfælde gå hånd i hånd med formålet om at fremme vilde arter, genetiske ressourcer og økosystemer (= biodiversitet). Det gælder f.eks. hvor udpint jord forbedres og hvor plantageskove omdannes til mere permanent kulstoflagrende og mindre intensivt drevne skov-økosystemer. I disse situationer skabes biodiversitetsrigere funktionelle naturområder og landskaber, og processen vil derved også fremme mere klassiske naturbeskyttelsesformål.

I andre tilfælde vil naturbaserede løsninger dog kunne tænkes at have negative effekter på biodiversitet. F.eks. hvis oprindelige mindre, men biologisk rige naturområder erstattes af større økosystemer, hvis formål primært er at fremme lokale befolkningsgruppers indkomstmuligheder, eller hvor der er tale om klimatilpasningsformål. Det kunne f.eks. være, hvor sjældne og udryddelsestruede arter i mindre lysåbne naturområder mister deres sidste levesteder i forbindelse med omdannelse af større landskaber til skovlandskaber eller vådområder.

Denne mulige modsætning er der opmærksomhed på, og taget hensyn til, i udmeldingerne fra flere af de toneangivende internationale faglige ekspertorganer og bistandsorganisationer, som promoverer naturbaserede løsninger (herunder i IUCN's globale standard for naturbaserede løsninger).

Er biodiversitet en forudsætning for gode naturbaserede løsninger?

De umiddelbare problemer, som søges imødegået vha. naturbaserede løsninger (f.eks. bortfald af økosystemers tjenesteydelser som dæmpning af erosion, regulering af problemvoldende hydrologiske hændelser, muligheder for indsamling af brænde og kosttilskud mv.), forudsætter generelt en forbedring af biodiversiteten. Det er f.eks. tilfældet, hvor der etableres øget naturligt plantedække eller genetablering af vådområder. Forbedret og mere frugtbare jorde f.eks. forudsætter også udvikling af et rigt mikroliv i jordens bakterie- og svampesamfund. På den måde underbygger og forudsætter øget biodiversitet som regel implementeringen af naturbaserede løsninger.

Igen kan der dog være naturbaserede løsninger, som ikke forudsætter megen biodiversitet. F.eks. vil erosionsdæmpning kunne etableres ved etablering af monokulturer af træer. Samme eller bedre effekt vil dog i de mange tilfælde kunne opnås ved etablering af mere varierede bevoksninger med hjemmehørende arter, og dette ville ikke alene forbedre biodiversiteten, men også rumme flere andre fordele (brænde, en bevoksning som er mere modstandsdygtig over for skadedyr og sygdomme mv.). I bl.a. IUCN's globale standarder for naturbaserede løsninger er sådanne aspekter medtænkt og indgår i vurdering af, hvordan der kan opnås den bedste kombination af co-benefits.

COVID-19 og naturbaserede løsninger

Corona-pandemien har understreget den tætte forbindelse mellem intakte økosystemer og zoonoser (sygdomme som kan overføres fra dyr til mennesker).

Omkring 2/3 af nyopståede infektionssygdomme i mennesker stammer fra dyr (13 og 14), og mennesker og patogen-bærende vilde og domesticerede husdyr kommer i stigende grad i nærkontakt i forbindelse med det stigende pres på naturen i form af intensiveret arealanvendelse (f.eks. opdyrkning og intensiv udnyttelse af jordarealer, kommerciel skovdrift, by- og infrastrukturudvikling mv.), salg af vilde dyr og især pga. den intensive og hastigt voksende industrielle husdyrproduktion i store dele af verden.

Mens mange af verdens regeringer p.t. økonomisk understøtter "grønne genopretningsplaner" i forbindelse med håndtering af Corona-pandemien og forsøger at koble dette med at imødegå klimaændringerne, er fokus på at etablere mere bæredygtig naturudnyttelse desværre ofte overset (14).

Nye studier tyder ellers på at investeringer i naturbaserede løsninger ville være særdeles relevante og gode investeringer i forhold til at forebygge fremtidige zoonoser. Investeringer i at modvirke skovrydning, at reducere handel på primitive kødmarkeder mv. og i at reducere den industrielle husdyrproduktion vil kunne reducere risikoen for nye globale

zoonose-epidemier betragteligt, og ville ifølge nogle beregninger kun koste omkring 2 % af de økonomiske omkostninger verdenssamfundet pt. oplever pga. COVID-19 pandemien (13, 14 og 15).

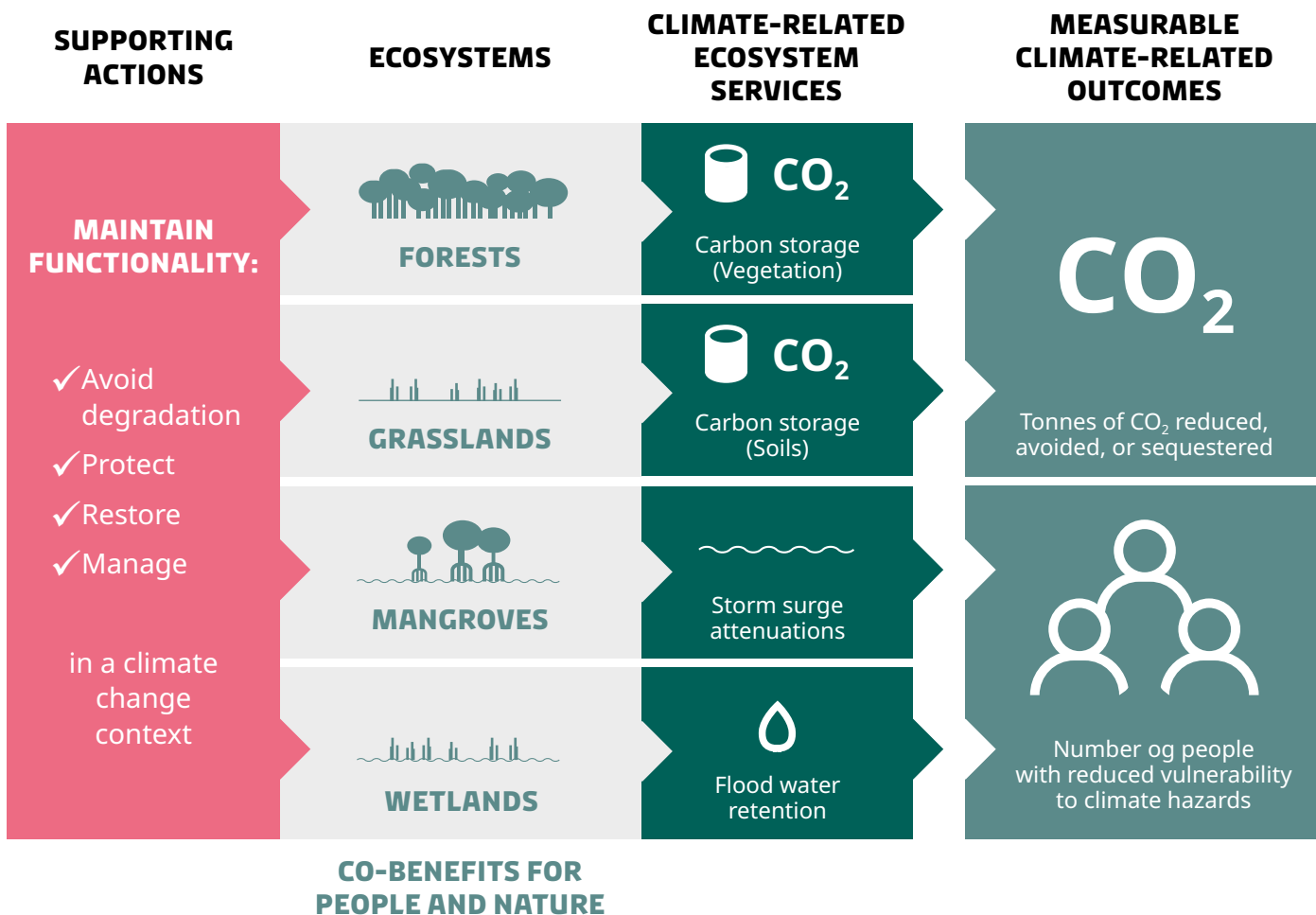
Klimaudvikling, klimatilpasning og naturbaserede løsninger

Når økosystemer (skove, græsningsarealer mv.) ødelægges forsvinder deres evne til at optage og binde CO2 og der frigøres i stedet store mængder CO2 til atmosfæren. Omkring 25 % af den globale udledning af drivhusgasser stammer fra sådanne naturødelæggelser.

EU's nye biodiversitetsstrategi frem mod 2030 fastlægger bl.a. derfor at 30 % af EU's land og havarealer skal bestå af natur, og angiver at dette skal opnås ved f.eks. at ophøre med dyrkning af landbrugsafgrøder på lavbundslande (typisk tidligere moser og lavvandede søer), ved at der etableres væsentligt flere skove og udlægges beskyttede havområder

Verdens Naturfonden (WWF) har i 2020 illustreret sammenhængen mellem naturbaserede løsninger og klimaeffekter på følgende måde (16):

Figur 3.

WWF gør selv opmærksom på, at illustrationen ikke er fuldstændig. Den mangler f.eks. store økosystemer i form af koralrev og søgræsenge, som kan spille en væsentlig rolle i forbindelse med at oplagre CO₂.

I et brief fra 2020 om naturbaserede løsninger og klimaløsninger udtaler UNDP (17), at naturbaserede løsninger:

- repræsenterer omkostningseffektive og langtidsvirkende modeller i forhold til klimatilpasning og til at reducere emission af drivhusgasser.
- anvendt i forbindelse med klimaformål hænger stærkt sammen med og understøtter hovedparten af FN's verdensmål.
- giver mange andre positive effekter end kun på klimaområdet. Bl.a. i form af forbedrede livsvilkår og udviklingsmuligheder for fattige befolkningsgrupper, kulstoflagring og biodiversitetsforbedringer.
- Er blandt de mest relevante indsatsområder indenfor klimaindsatser, f.eks. i forbindelse med udvikling og udbredelse af regenerativt landbrug, restaurering af vådområder, øget trædække, restaurering af kystøkosystemer som mangrover mv.

IUCN fremhæver tilsvarende i en rapport fra 2019 om naturbaserede løsninger, klima og katastrof håndtering (18), at naturbaserede løsninger kan:

- globalt set levere omkring 40 % af de begrænsninger i drivhusgasudledninger, som er nødvendige for at indfri Parisaftalens 2-graders målsætning.
- er fleksible og omkostningseffektive i forhold til klimatilpasning og forebyggelse af katastrofer.
- bør indgå mere systematisk i klimabistanden.

I rapporten redegøres desuden for en række projekter udført i G20-landene, som IUCN mener kan danne model for videre opskalering og udbredelse.

Vandressourceforvaltning og naturbaserede løsninger

Vandressourceforvaltning er et centralt aspekt i mange udviklingsprojekter, og vandressourcer er i de fleste tilfælde en meget afgørende dimension i forhold til landbrugsudvikling og fødevarer sikkerhed i de fattige lande. Det gør sig ikke mindst gældende i afrikanske regioner som Sahel-regionen og på Afrikas Horn.

Overudnyttelse af naturgrundlaget fører mange steder til mangel på træer og buske, til jordudpining og erosion mv., hvilket ændrer de hydrologiske forhold og kan resultere i bl.a. ørkenspredning, oversvømmelser og afledte konflikter.

En lang række udviklingsprogrammer og -projekter, med fokus på sammenhængen mellem vandressourceforvaltning og naturbaserede løsninger, er for nylig blevet evalueret i regi af FAO (18) og UNESCO (19), og det konkluderes, at naturbaserede løsninger i mange tilfælde:

- er afgørende for at skabe velfungerende og produktive landskaber, som kan sikre tilgængelighed til vand, vandvolumen og drikkevandskvalitet.
- repræsenterer bedre modeller end mere traditionelle "grå ingeniørløsninger" i form af sluser, diger, pumper, bassiner, rørlægning mv. ved at være mere langsigtede og holdbare løsninger
- er særdeles velegnede til at inddrage, skabe jobs og udviklingsmuligheder for særligt sårbare lokale befolkningsgrupper – f.eks. ved genetablering af naturlig vegetation og genopretning af hydrologien i små og store vandoplande.
- er omkostningseffektive og kan bringe co-benefits/multi-gevinster i forhold til både klimatilpasning, miljø, sociale og økonomiske forhold.

Det fremhæves dog også, at naturbaserede løsninger i forhold til vandressourcer:

- Kan være komplicerede ved at kræve bred inddragelse af mange lokale, regionale og nationale aktører og myndigheder, hvilket især gør sig gældende ved indsatser i store vandoplande.
- Bør få afprøvet nye finansieringsmuligheder i forbindelse med vandressourceforvaltning (betaling for økosystemtjenester, private investeringer, grønne obligationer mv.).
- Har manglende systematiske evalueringer af mulighederne for at opskalere de anvendte fremgangsmåder, hvilket anses for afgørende i forhold til at opnå FN's vandressource-relaterede udviklingsmål for 2030.

Figur 4 på næste side er baseret på casestudier udført under regi af UNESCO vedrørende vandressource-bistandsprojekter fra lande på Afrikas Horn (20). Figuren illustrer hvilken type naturbaserede løsningsaktiviteter, som er udført, og hvilke resultater, det har ført til.

Figur 4.

Case studies	Interventions – NBS	Outcomes
Improving food and water security in Abreha we-Atsebeha watershed (Ethiopia)	<ul style="list-style-type: none"> • Soil and stone bunds, trenches and percolations pits • Erosion gullies converted in water harvesting sites • Springs developed as sources of drinking water • Fruit trees and naturally occurring species planted 	<ul style="list-style-type: none"> • Community food self-sufficiency by transforming degraded land into productive farmland • Improved irrigation systems through water harvesting and storing • Enhanced vegetation cover resulting in better quality
Sustainable water resources and livelihoods in the Lake Haramaye watershed (Ethiopia)	<ul style="list-style-type: none"> • Soil and water conservation measures • Water user regulations, allocation and pricing • Diversified livelihood options • Enhanced agricultural productivity through better seeds, fertilizers and efficient irrigation 	<ul style="list-style-type: none"> • Reduction of water disputes and conflicts through the establishment of water laws to regulate water use • Improved crops and livestock productivity through ponds and higher water use efficiency through drip irrigations • Enhanced societal resilience and vulnerability to drought
Water harvesting for economic empowerment in Kitui County (Kenya)	<ul style="list-style-type: none"> • Small-scale irrigation • Sunken sand dams • Water storage and distribution structures 	<ul style="list-style-type: none"> • Increased water supply benefited health and livelihoods • Biodiversity conservation and enriched ground water through the construction of the sunken sand dams • Reduced potential for conflict over water
Building drought resilience in Aswa-Agago sub-catchment (Uganda)	<ul style="list-style-type: none"> • Improved water point infrastructures • Water harvesting structures • Environmental conservation • Emergency revolving fund and water user committees 	<ul style="list-style-type: none"> • Improved water quality resulted in a decrease in water-borne diseases • Increased knowledge of environmental conservation measures such as planting multipurpose trees
Restoring water quality in Lake Kako (Uganda)	<ul style="list-style-type: none"> • Catchment management • Planting trees and other vegetation 	<ul style="list-style-type: none"> • Enhanced capacity to use local material to create technology • Acquired skills in catchment management and conservation of land

Biodiversitet og naturbaserede løsninger i EU's bistandsindsats

Den største andel af EU's naturrettede udviklingshjælp har traditionelt været øremærket til forvaltning af beskyttede naturområder, hvor naturbeskyttelsen ofte er kombineret med bl.a. fattigdomsbekæmpelse, udvikling af økoturisme og klimatilpasning mv. (21).

EU har imidlertid ligesom andre multilaterale og bilaterale donorer på det seneste lagt øget vægt på bredere naturbaserede løsninger på biodiversitetskrisen og dens globale dimensioner og effekter, hvilket bl.a. afspejles i EU's nye grønne aftale ("The European Green Deal"), i den nye EU-strategi for landbrugssektorens udvikling ("EU's Farm to Fork Strategy, F2F") og i EU's nye biodiversitetsstrategi ("EU Biodiversity Strategy-2030") og generelt i EU's stigende bistandsallokeringer til biodiversitetsformål.

EU's udviklingshjælp rettet mod biodiversitets- og økosystemtjenesteformål angives af EU-kommissionen til at have været på ca. 1 mia. Euro i perioden 2014-2020 (22), mens biodiversitet desuden indgår som et væsentligt element i flere andre af EU's udviklingsaktiviteter rettet mod landbrug, fødevarer og sikkerhed.

EU har desuden i december 2019 udtalt, at den påtænker at lancere et særligt "NaturAfrica Initiative" som en væsentlig del af den globale dimension i EU's grønne aftale. Initiativet skal understøtte etablering af et stort netværk af beskyttede områder i Afrika, og ser ud til at være inspireret af EU's egen struktur og approach for så vidt angår beskyttede områder (jf. Natura-2000 netværket som hviler på bestemmelserne i EU-habitat-direktiv og EU-fuglebeskyttelsesdirektivet).

Kommissionen har sidst i en ny kommunikation i marts 2020 om unionens nye Afrika-strategi (23) henvist til planerne om at søsætte NaturAfrica-initiativet, hvis lancering kan forventes i allernærmeste fremtid.

Biodiversitet og naturbaserede løsninger i den danske udviklingsbistand

Dansk udviklingshjælp har i mange årtier omfattet støtte til udvikling af mere bæredygtig udnyttelse af naturressourcer (skovbrug, fiskeri, landbrug) og støtte til etablering af ny eller forbedret forvaltning af eksisterende beskyttede områder (mangrover, græssletter, søer mv.).

Støtten er både blevet i form af bilaterale programmer og projekter og kanaliseret gennem internationale eller regionale organisationer som den globale naturorganisation, IUCN, og til GEF og de store udviklingsbanker. Ikke mindst IUCN har regelmæssigt modtaget danske midler, og Danmark hører traditionelt og fortsat til en af organisationens vigtigste bidragsydere.

I perioden omkring midt 1990'erne til omkring 2010 var den danske miljø- og naturorienterede bistand særlig markant. Denne indsats blev startet af den danske stat i begyndelsen af 1990'erne kort efter Verdenstopmødet i Rio De Janeiro i 1992 om bæredygtig udvikling. Et bredt flertal i Folketinget enedes der om at etablere en Miljø- og Katastroferamme (MIKA), som skulle sikres ekstra midler og supplere den almindelige bistandsindsats. MIKA blev kort efter erstattet af Miljø-, Freds-, og Stabilitetsrammen, MIFRESTA.

Denne ekstra indsats bevirkede, at Danmark målt per indbygger i den pågældende periode hørte til i verdenstoppen i forhold til bistand generelt og i særdeleshed når det gjaldt miljøbistand.

Støtten under MIFRESTA blev varetaget af Udenrigsministeriet (Danida), som havde fokus på lavindkomst ulande, og af Miljøministeriet (DANCED), som fokuserede på mellem-indkomstlande.

Danida var engageret i Laos, Cambodia og Vietnam i Sydøstasien, og i det sydlige Afrika i Zimbabwe, Zambia, Tanzania, Malawi og Mozambique, og varetog desuden tildelinger af midler til de multilaterale bistandsinstitutioner (primært IUCN og GEF), mens DANCED var engageret i Sydøstasien i Thailand og Malaysia og i det sydlige Afrika i Sydafrika i Namibia, Botswana, Lesotho og Swaziland.

Miljøstøtten var mangeartet og omfattede forskning og biodiversitetsbevarelse i en lang række indsatser i samarbejdslandene – både konkrete biodiversitetsprojekter i naturområder og støtte til kapacitetsopbygning og forskning på lokalt niveau. Også på centralt hold (universiteter, ministerier og andre relevante myndigheder) blev der givet støtte til netværk og kapacitetsudvikling. Støtten involverede både danske virksomheder, danske universiteter og NGOer samt en lang række myndigheder, institutioner og NGOer i de pågældende udviklingslande.

I mange af mellem-indkomstlandene var der udstationeret dansk-finansierede rådgivere med henblik på at overlevere knowhow indenfor miljø- og naturområdet, med særligt henblik, som det hed, på at hjælpe modtagerlandene "til at undgå de samme fejltagelser, som vi selv har begået tidligere".

MIFRESTA (og dermed Miljøministeriets direkte involvering) ophørte i 2003, hvor miljøbistanden, inklusiv den biodiversitets-orienterede bistand blev integreret i den almindelige udviklingsbistand under Udenrigsministeriet.

Siden denne periode har den naturorienterede indsats fortsat, om end på et lavere finansielt niveau.

Der foreligger ingen opgørelser over, hvor stor den naturorienterede bistand var i forhold til den øvrige miljøbistand under "MIFRESTA-peri-

oden". På den tid var det almindeligt at tale om "grøn bistand" (til beskyttede områder, skovbrug mv.) og "grå bistand", som mere fokuserede på at begrænse forurening. Den "grå bistand" udgjorde hovedparten af MIFRESTA-bistanden, og den grønne del udgjorde skønsmæssigt omkring 1/3 af den samlede bistand, men som sagt er der ikke foretaget egentlige opgørelser.

I takt med klimakrisens og biodiversitetskrisens udvikling og med erfaringerne for at konsekvenserne af begge kriser i særlig grad rammer verdens fattigste lande og befolkningsgrupper, er der i de senere år sideløbende sket en udvikling og ny-fokusering af den globale udviklingsbistand.

Også i Danmark har der indenfor de senere år været tale om øget offentlig bevågenhed og politisk opmærksomhed på begge krisers både nationale og globale konsekvenser. Dette kom bl.a. til udtryk ved det sidste folketingsvalg i 2019, hvor klima og natur var de mest centrale politiske emner.

Gennem de seneste år er der også foretaget en markant dansk opprioritering af den grønne udviklingsbistand. Med Finansloven for 2021 (FL2021) fik den danske grønne bistand (herunder naturressourcer, energi og klima) således et markant løft, idet der som noget nyt allokeres 1,645 mia. kr. til grønne "pionerindsatser" i form af projekter med fokus på Afrika, og her især på Sahal-landene og landene i Afrikas Horn. Det svarer til en tredobling i forhold til i 2019.

Den grønne vinkel fylder også mere og mere i bistanden til program-samarbejdslandene generelt og i partnerskabsaftaler med de danske NGO'er mv., samtidig med at den forholdsmæssig store andel af den danske bistand, som ydes til den grønne omstilling, også kanaliseres gennem årlige donationer til internationale organisationer, herunder gennem den Internationale Naturbevarings-sammenslutning (IUCN), FNs Miljøprogram (UNEP) og Den Globale Miljøfacilitet (GEF).

Ligeledes modtager udviklingsforskningen årligt omkring 200 mio. kr., hvoraf en stor del går til det grønne område.

I alt vil Afrika modtage knap halvdelen af den samlede danske støtte i den nære fremtid. Denne fokusering skal ses i sammenhæng med de danske og de bredere interesser i at medvirke til at afhjælpe de store humanitære, økonomiske og miljømæssige kriser, som hersker på kontinentet, og som spiller en central rolle i forhold til at begrænse immigration af flygtninge til Europa. Inden udgangen af 2021 vil regeringen desuden udvikle og arbejde for at få vedtaget en ny udviklingspolitisk strategi til afløsning af den nuværende strategi "Verden 2030", og her vil grøn bistand sandsynligvis blive fortsat og styrket yderligere.

Sahel-regionen og Afrikas Horn

Ca. halvdelen af Afrikas befolkning oplever jævnligt fødevarerisikkerhed, og kontinentets samlede landbrugsproduktion forventes – pga. klimaforværringer og overudnyttelse af naturressourcer – at falde med omkring 30 % frem mod 2050. I samme periode forventes størrelsen af kontinentets urbane befolkningsgruppe at tredobles (24).

At håndtere denne – og de mange andre og til dels medfølgende – udfordringer på det afrikanske kontinent (f.eks. politisk uro, uro og kriser mv.) vil kræve en meget stor og dedikeret både global og regional indsats, som bl.a. må inkludere forvaltning af mere velfungerende økosystemer, bedre fysisk planlægning, bæredygtigt og mere effektivt landbrug, hvor der skal sikres større og mere lokalt tilpasset afgrødeproduktion, etableres økonomisk tilgængelige forsikringsordninger for småbønder ved fejlslagen høst, mv.

Særligt det nordlige Afrikas tørre regioner – Sahel-landene og landene på Afrikas Horn – er præget af konsekvenserne af klimaforandringer og nedslidning af naturgrundlaget. Disse områder oplever i stigende omfang store humanitære, økonomiske og demokratiske udfordringer, og udgør nu nogle af verdens absolut fattigste regioner.

Omkring halvdelen af hele Sahel-området befolkning lever under den ekstreme fattigdomsgrænse (25), og perioder med decideret hungersnød er i de senere årtier blevet både hyppigere og alvorligere end tidligere.

Antallet af internt-fordrevne i det centrale Sahel er, ifølge FN, steget fra 70.000 til 1,5 millioner mennesker fra 2018 til 2020, hvilket er en tyvedobling på under to år. Gennem de senere år er flygtningestrømmen mod Europa fra disse regioner øget, ligesom områderne fungerer som transitlande for et stigende antal flygtninge fra andre lande længere mod syd. Desuden er nu yderligere seks millioner mennesker i Sahalområdet endt i ekstrem fattigdom som konsekvens af COVID-19-pandemien (26).

Det gælder generelt, at kun en lille del af den samlede internationale udviklingsbistand til Sahel-området går til bedre forvaltning og genopretning af områdets naturressourcer. I 2014 gik f.eks. kun 6-7 % af den franske og amerikanske hjælp og 16 % af den multilaterale programhjælp til landbrug, fiskeri og skovområdet (25).

Ses der f.eks. på Niger, Sahel-områdets største og mest folkerige land, er landet til trods for sine store mængder af bl.a. olie og gas, rangeret som verdens nr. 189 ud af de 189 lande som opgøres i The World's Human Development Index. Landet oplever perioder med alvorlig hungersnød til trods for at 86 % af landets befolkning er engageret i plantedyrkning, forvaltning af husdyrhold, skovbrug og fiskeri (27), der ifølge Verdens Bank udgør omkring 40 % af landets GNP. Særligt kvinder er fastholdt i små fattige selvforsynings-landbrug pga. bl.a. mangel på adgang til land, mulighed for at hyre mandlig arbejdskraft og indkøbe hjælpestoffer som gødning og pesticider. I gennemsnit produceres der 19 % mindre udbytte på landbrug som drives af kvinder i forhold til landbrug der drives af mænd.

Alle landene i Sahel-regionen er sammen med en række både multi- og bilaterale donorer engageret i et storstilet træplantningsinitiativ – The Great Green Wall – som skal hjælpe med at modvirke tørke og ørkenspredning. Initiativet stiler mod, at der etableres et 15 km bredt skovbælte syd for Sahara hen gennem alle regionens 11 lande. Initiativets succes er bl.a. afhængig af opnåelse af tilstrækkelig udviklingsstøtte og tæt inddragelse af de mange tusinde fattige lokalsamfund som bor i de områder, som berøres.

Et engelsk studie fra 2020 (28), anbefaler, at forøget grøn bistand til Sahel-regionen rettes mod:

- bedre vejrforudsigelser for lokale landbrugere (vigtig for afgrødevalg, såningstidspunkt mv.).
- rehabilitering af udpinte og jord-erosionsprægede arealer.
- helhedsorienteret vandoplands-forvaltning.
- udvikling og etablering af agro-forestry.
- re-etablering af skov.

3. EVALUERING, STRATEGIUDVIKLING OG MÅLRETNING AF BISTANDEN TIL BIODIVERSITET OG NATURBASEREDE LØSNINGER

Som det fremgår af de forrige afsnit har alle de betydende globale og regionale organisationer og institutioner, som yder multilateral udviklingsbistand, på det seneste øget deres fokus på betydningen af biodiversitet og navnlig på naturbaserede løsninger.

I de forrige afsnit er der kort redegjort for flere af disse organisationers nuværende udmeldinger om naturbaserede løsninger og for deres arbejde med i højere grad at definere, strømline, systematisere og målrette deres indsats på dette område.

I en bestræbelse på at etablere et hurtigt og nogenlunde overblik over den bilaterale danske bistandsindsats rettet mod biodiversitet og naturbaserede løsninger er der i forbindelse med nærværende redegørelse foretaget en datasøgning i Udenrigsministeriets arkiv over evalueringer og reviews mv. af bistandssprogrammer- og projekter rettet mod biodiversitet og naturbaserede løsninger (se Bilag II, Udtræk af program- og projektdokumenter fra UM-arkiv).

Søgningen viste, at der ikke eksisterer tværgående evalueringer af effekten og succesen af biodiversitets-, naturressourceforvaltnings-, eller naturbaserede løsninger i den danske udviklingsbistand. Bistand med dette formål er gennem de sidste 15-20 år primært varetaget vha. danske bidrag til multinationale institutioner og organisationer (først og fremmest GEF, store udviklingsbanker, UNEP og IUCN), og der forligger ikke særskilte danske evalueringer af de aktiviteter, som Danmark her har bidraget med støtte til. Dog evaluerer disse organisationer selv deres indsatser, som også afspejler danske bidrag.

I perioden fra midt 1990'erne til omkring 2010 finansierede Danmark, som tidligere beskrevet, MIFRESTA-programmet med en stor portefolio af bilaterale miljø- og naturprojekter til en række lande i det sydlige Afrika og i Sydøstasien. Indsatsen var med stor deltagelse af danske eksperter fra virksomheder og offentlige myndigheder (teknisk, administrativt, forvaltningsmæssigt mv.). Der var her tale om usædvanligt store årlige bevillinger til målrettede naturindsatser.

Der er imidlertid ikke foretaget særskilte, systematiske eller tværgående evalueringer af resultaterne af den naturorienterede del af denne store samlede indsats. Nogle evalueringer (29 og 30) indeholder dog visse observationer vedrørende de naturorienterede indsatser (vand, kystforvaltning, skove mv.). Disse observationer fokuserer generelt

på indsatsernes succes i forhold til kapacitetsudvikling, institutionel forankring mv. men ikke på indsatsernes resultater i forhold til bevarelse af biodiversitet, genopretning af økosystemtjenester, klimaeffekter og fattigdomsbekæmpelse.

Inden for de seneste år er der ligeledes kun foretaget få evalueringer af udviklingsindsatserne, hvori biodiversitet og naturbaserede løsninger har spillet en væsentlig rolle, hvilket i nogen grad kan antages at skyldes, at der heller ikke har været ret mange indsatser indenfor dette felt.

De fleste naturorienterede aktiviteter har været integreret som bestanddele af bredere landeprogrammer eller projekter med andre hovedformål eller med en bredere palet af formål, og der er ikke i den forbindelse foretaget tematiske evalueringer af aktiviteterne naturorienterede dele.

Et eksempel herpå er en landeprogram evaluering i maj 2018 i forbindelse med ophør af det danske landeprogram-samarbejde med Bolivia, Mozambique, Nepal og omlægning til partnerskabsaftale med Vietnam (31).

Evalueringen byggede på tidligere evalueringer af flere af de projekter, som udførtes under landeprogrammerne, og den konkluderede bl.a. naturressourceforvaltning hen gennem landeprogrammeringen havde fået øget betydning, bl.a. ved at styrke decentral lokalsamfunds-baseret skovforvaltning, pga. tiltagende problemer med klimaforandringer, oversvømmelser, tørke, erosion mv.

Naturressourceforvaltnings-aktiviteterne er ikke evalueret som en separat dimension, og evalueringens ret generelle konklusioner handler om tværgående programatiske forhold og udfordringer. F.eks. peges der på, at decentralisering og fokus på lokale problemstillinger har været et gennemgående formål i mange projektaktiviteter og har spillet en væsentlig stor rolle i forhold til at nå relevante lokale myndigheder og fattige befolkningsgrupper.

Der peges også på, at overdragelsen af mere ansvar til ambassaderne fra UM i København, hvor ambassaderne samtidig får en vigtig medierende rolle i forbindelse med de hyppigt skiftende politiske prioriter i Danmark og i modtagerlandene, bør gøres til genstand for nærmere analyse.

Endelig anbefales det, at der fremtidigt bør lægges vægt på at udføre evalueringer af tematiske områder, snarere end af de samlede landeindsatser, samt at det bør sikres, at resultaterne af sådanne evaluering i højere grad anvendes internt til at guide arbejdet i både UM-hovedkvarteret i København og på de danske ambassader.

Ny evaluering af den danske klimatilpasnings bistand – hvad kan der udtrages vedrørende naturbaserede løsninger?

I december 2020 udkom en grundig evaluering af den danske bistand til klimatilpasning i udviklingslandene (32). Evalueringen så både på bilaterale projektindsatser og på indsatser foretaget gennem danske bevillinger til multilaterale institutioner.

Selv om evalueringen ikke indeholdt en systematisk del-evaluering af de klimaindsatser, som byggede på naturbaserede løsninger, kan der udtrages visse erfaringer vedrørende disse. Særligt to af evalueringens fem konkrete casestudier handler om klimatilpasning, som direkte er baseret på naturbaserede løsninger.

Det ene af disse projekter (casestudie 4 i rapportens bilag G) handlede om klimatilpasning, hvor CARE Danmark i 2012-2017 stod for implementeringen af et adaptivt læringsprogram vedrørende klimatilpasning i Kenya, Ghana, Mozambique og Niger. Programmet havde fokus på støtte til aktiv involvering af fattige lokalsamfund, og var præget af stor fleksibilitet og tilpasning til de forskelligartede lokale omstændigheder.

I Garissa County i Kenya støttede projektet f.eks. involvering af lokale pastoralistsamfund i de praktiske lokale tilpasningsløsninger (udvikling af mere koordinerede og bæredygtige græsningsregimer og bedre information vedrørende lokale vejrudsigter) på en måde, som efterfølgende dannede model for op-skalering på nationalt plan, hvor da de anvendte deltagermetoder (f.eks. lokalsamfundsbaseet scenarieudvikling) efterfølgende blev adopteret af det kenyanske ministerium for landbrug, kvægbrug og fiskeri.

Det fremhæves i evalueringen af dette positive resultat især må tilskrives den store fleksibilitet i projektet, og at den involverede danske NGO, i kraft af sit langvarige engagement indenfor landbrugsområdet i Kenya, havde et godt udgangspunkt for sit samarbejde med de involverede kenyanske civilsamfundsorganisationer og med de relevante myndigheder.

Det andet casestudie (casestudie 5) drejer sig om mangrove re-etablering i Indien, Maldiverne, India, Indonesien, Seychellerne, Sri Lanka, Thailand, Bangladesh, Pakistan, Vietnam, Cambodia og Myanmar. Projektet var finansieret af Danida; Norad og Sida og blev udført af IUCN og UNDP i årene 2007-2018. Den danske støtte kanaliseredes primært til projektaktiviteterne i Bangladesh, Indonesien og Vietnam.

Da tsunamien ramte landene omkring det Indiske Ocean i december 2004 blev store dele af landenes kystområder ødelagt, hvilket kraftigt påvirkede livsvilkårene for de ramte områders lokalbefolkninger, og projektets formål var derfor at reetablere og styrke den naturlige mangrove-vegetation for at opnå større modstandsdygtighed overfor nye tsunamier og for forbedre lokalbefolkningernes levevilkår og indkomstmuligheder.

Det vurderes i evalueringen, at projektet har ført til forbedrede livsvilkår for store befolkningsgrupper, og at det især har været succesfuldt i Vietnam og Bangladesh, hvor der har været et markant skifte i de lokale myndigheders tidligere fokus på "grå infrastrukturprojekter" i form af f.eks. etablering af bassiner og diger til et nyt fokus på naturbaserede løsninger.

Projektet fremhæves i den samlede evalueringen som værende særdeles vellykket ved gennem genopretning af økosystemtjenester, at have bidraget effektivt, inklusiv inddragende og omkostningseffektivt, til både afhjælpning af fattigdom, forbedret klimatilpasning og forbedret biodiversiteten – både lokalt og set i et globalt perspektiv.

Metodologiske og praktiske udfordringer ifm. evaluering af naturorienterede bistandsaktiviteter

At der ikke er foretaget målrettede evalueringer af effekten af naturbaserede danske bilaterale bistandsindsatser kan til dels hænge sammen med, at disse af forskellige årsager kan være vanskelige at foretage.

Fremgang for biodiversitet, f.eks. i form af fremgang hos populationer af truede plante- eller dyrearter, vil ofte først registreres mange år efter organismers livsvilkår er blevet forbedret f.eks. pga. bedre kontrol og bekæmpelse af ulovlig skovfældning. Projektresultater vil derfor i mange tilfælde først vise sig 15-20 år efter aktiviteterne igangsattes (33). Derudover kan målte resultater flere år efter tænkes at hænge sammen med flere andre faktorer end dem som adresseres i bistandsindsatsen (naturlige sygdomme i vilde populationer, ændrede migrationsruter for vilde græssere, uforudsete ekstreme vejrperioder mv.).

Også evaluering af forbedrede eller genoprettede økosystemtjenester i form af f.eks. rent vand og modvirkning af effekterne af voldsomme regnskyl kan være svære at foretage, og kan igen i mange tilfælde være afhængige af andre forhold end dem som var hovedfokus i bistandsaktiviteterne (f.eks. af demografiske ændringer, ændrede socio-politiske forhold, eksterne faktorer indflydelse på økonomiske forhold mv.).

I den sammenhæng kunne det overvejes, om det ikke ville være formålstjenligt at foretage en ex-post-evaluering af biodiversitets-resultaterne af den særligt store danske naturorienterede indsats fra midt 1990'erne til omkring 2010, som foregik under MIFRESTA-rammen.

En anden besværliggørende omstændighed ved evaluering af naturbaserede indsatser er desuden, at de ofte opererer på landskabsniveau, og ikke i små geografisk velafgrænsede områder, og desuden involverer kapacitetsudvikling hos mange forskellige samarbejdende aktører (centrale og lokale myndigheder, civilsamfundsorganisationer og lokale befolkningsgrupper mv.).

Evalueringer af naturorienterede indsatser vil dog med fordel kunne hente inspiration i nogle af de nye værktøjer, som f.eks. den nye globale standard for design, monitorering og evaluering af naturbaserede løsninger, som IUCN netop har udgivet (og som er omtalt ovenfor).

4. MULIGHEDER FOR OG RELEVANS AF EN MERE DYBDEGÅENDE EVALUERING

Den grønne danske udviklingsbistandsindsats står overfor at blive intensiveret og forøget, og biodiversitet, økosystemtjenester og naturbaserede løsninger forventes i denne sammenhæng omkostningseffektivt at kunne bidrage til opnåelse af flere både afgørende og kombinerede målsætninger vedrørende biodiversitet, klima og fattigdomsbekæmpelse.

Danmark har gennem flere årtier finansieret og leveret en omfangsrig porte folio af naturorienterede bistandsprogrammer og -projekter, både bilateralt og via globale og regionale organisationer og institutioner.

Mens landeprogrammer og projekter, hvori naturforvaltning, naturgenopretning mv. i mange tilfælde har indgået, er blevet evalueret og konklusioner er blevet draget vedrørende f.eks. institutionel og økonomisk forankring, effekten af kapacitetsudvikling hos involverede myndigheder og lokale befolkningsgrupper mv., er der ikke foretaget evaluering af effekterne for biodiversitet og økosystemtjenester.

De nøjere effekter af biodiversitets- og naturindsatsernes betydning i forhold til klimatilpasning og emission af drivhusgasser er ligeledes kun i begrænset grad evalueret, og er i det hele taget en dimension, som først har fået opmærksomhed inden for de seneste år. Ikke desto mindre vil effekten af tidligere indsatser (genopretning af vådområder, bæredygtigt skovbrug, forbedrede afgrødedyrkningsmetoder mv.) nu teknisk kunne evalueres ud fra kvantitative klimaeffekter, og dermed kunne sige noget om hvordan fremtidige projekter bedst kan designes.

For at forbedre mulighederne for fremover at kunne evaluere naturorienterede indsatsers effekter vil det være vigtigt, at der i forbindelse med søsætning af nye programmer og projekter lægges vægt på, at der sikres:

- hyppigere og mere konsistente evalueringer af kvalitative og kvantitative biodiversitetseffekter (arealdata, art- og populationsdata, data vedrørende udvikling og omfang af økosystemtjenester, mv.)
- monitorering af relationen mellem forbedring af biodiversiteten (arter, genetiske ressourcer og naturområder) og genetablering eller nyetablering af økosystemtjenester (som f.eks. regulering af hydrologi eller tilvejebringelse af rent vand).
- vurderinger af projekternes effekter i forhold til klimamålsætninger og fattigdomsbekæmpelse.

Det kan også overvejes, om der i forbindelse med evalueringen bør foretages en nærmere vurdering og kortlægning af, hvordan den danske bistand og den danske faglige ressourcebase har spillet sammen, hvor der vil være særlige kvalifikationer og styrker at byde ind med i den fremtidige natur-orienterede udviklingsindsats.

Flere danske forskningsmiljøer ved universiteterne og en række danske NGOer har fokus på og erfaringer med involvering i naturressourceforvaltnings-orienteret udviklingshjælp, og også en række rådgivende virksomheder og offentlige myndigheder (kommuner, styrelser mv) har relevante erfaringer og procedurer vedrørende hensyntagen til natur- og biodiversitet i forbindelse med planlægning og miljøvurderinger

I en grundigere evaluering bør der lægges vægt på særskilt at få belyst både de gode og mindre gode erfaringer fra de største landeprogrammer og landeaftaler, de største ydelser til multinationale organisationer og fra de væsentligste samarbejdsaftaler med danske NGOer.

Ligeledes bør der ses på hele forvaltningsprocessen for programmer, inklusiv identifikation, monitorering og afslutningsfasen.

Som en del af en grundig evaluering kan det vurderes, om der med fordel kunne:

- etableres en "natur-task-force" i UM for at fremme en mere systematisk identifikation, styring, løbende evaluering og læring fra nuværende og fremtidige programmer og projekter, hvor naturbaserede løsninger er en central del.
- udvikles klarere retningslinjer og procedurer i UM for opgørelser af de finansielle midler, som allokeres til naturorienterede indsatser (f.eks. mere systematisk og transparent anvendelse af OECD DAC Rio-biodiversitets-markører) med henblik på at forbedre mulighederne for at sammenstille omkostninger med resultater.
- udvikles retningslinjer for identifikation, design, monitorering og evaluering af natur-baserede-løsnings-aktiviteter. Disse overvejelser kunne tage udgangspunkt i en vurdering af om IUCN global standard principper og kriterier kunne anvendes direkte eller i justeret udgave.
- være behov for at styrke både UM centralt og de danske ambassader ved at opruste med ansættelse af "natur-ambassadører", som det tidligere er sket med miljø- og klima-ambassadører.

5. REFERENCER

1. "The IPBES Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. Summary for Policy-makers" IPBES 2019.
2. "Understanding Poverty. Biodiversity" World Bank Message, November 2020. (<https://worldbank.org/en/topic/biodiversity>).
3. Anthony Waldron et al., "Targeting global conservation funding to limit immediate biodiversity declines". Proceedings of the National Academy of Science of the United States of America, 2013. (<https://pnas.org/content/110/29/12144>).
4. Sobrevila, "The Role of Indigenous Peoples in Biodiversity", The World Bank, 2008.
5. "The Economics of Ecosystems and Biodiversity" TEEB for Policy-makers. 2009. UNEP, EU-Commission and other donors.
6. "A Comprehensive Overview of Global Biodiversity Finance: Initial results". An interim report made available for the Thematic Workshop on Resource Mobilization for the Post-2020 Global Biodiversity Framework, OECD, January 14-16, 2020. ([https://www.oecd.org/dac/stats/DCD-DAC\(2016\)3-ADD2-FINAL%20-ENG.pdf](https://www.oecd.org/dac/stats/DCD-DAC(2016)3-ADD2-FINAL%20-ENG.pdf)).
7. <https://europa.eu/capacity4dev/public-environment-climate/wiki/short-guide-use-rio-markers>.
8. John Waithaka, "The Impacts on COVID-19 Pandemic on Africa's Protected Areas Operations", IUCN, 2020.
9. Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger om Klimabistand til udviklingslande. Januar 2021.
10. "Nature-based solutions and the GEF". GEF STAP Advisory Document, December 2020
11. "Motion 77: Defining Nature-based Solutions". IUCN, 2016. (<https://portals.iucn.org/congress/motion/077>).
12. "Guidance for using the IUCN Global Standard for Nature-based Solutions. A user-friendly framework for the verification, design and scaling up of Nature-based Solutions". First edition. IUCN, Gland 2020.
13. L. H. Taylor et al., "Risk Factors for Human Disease Emerge" Tropical Veterinary Medicine, Univ Edinburgh 2001.
14. "Biodiversity and the economic response to COVID-19: Ensuring a green and resilient recovery". OECD, 28th September, 2020.
15. Andrew P. Dobson et al., "Ecology and Economics for Pandemic Prevention", Science 24th July 2020.
16. https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_nature_based_solutions_for_climate_change__july_2020_final.pdf

17. "Issues. Brief on Nature-Based Climate Solutions". UNDP, 10th Nov. 2020.
18. "Nature-based Solutions for Climate Change Adaptation & Disaster Risk Reduction", IUCN French Committee, June 2019.
19. "Nature-Based Solutions for agricultural water management and food security". FAO Land and Water Discussion Paper no. 12. Rome, FAO, Rome 2018. (<https://sdg.iisd.org/news/fao-study-reviews-nature-based-solutions-for-agricultural-water-management/>).
20. "Nature-based-solutions for water". The United Nations World Water Development Report, UNESCO 2018.
21. https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/ecosystems-and-biodiversity_en
22. "European Union Support for Sustainable Use and Conservation of Nature in Developing Countries ", EU commission website: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/publication-eu-nature-conservation-for-development-b4life-20160901_en.pdf
23. https://ec.europa.eu/newsroom/devco/item-detail.cfm?item_id=683634&utm_source=devco_newsroom&utm_medium=Website&utm_campaign=devco&utm_content=Bringing%20nature%20back%20into%20our%20lives&lang=en
24. "Building forward together from Covid-19: Accelerating Action on Climate Adaptation. State and Trends Report. Global Centre for Adaptation, 2020.
25. "Linking Security and Development – A Plea for Sahel", Ferdi, 2016.
26. "Sahel er ved at blive en af verdens værste humanitære kriser". Dansk, 11. november 2020. <https://drc.ngo/da/det-nytter/aktuelt-om-flygtninge/2020/11/krisen-i-sahel/>
27. Delfin S. Go et al., "Natural Resource Revenue, Spending Strategies and Economic Growth in Niger". International Food Policy Research Institute, 2016.
28. Rachel Cooper. "Natural Resources Management in Sahel, K4D", University Birmingham. October 2020.
29. Evaluation of Programmatic Approaches to Support for the Environment in Africa 1996-2009. Danida, Udenrigsministeriet. November 2010.
30. Dansk Miljøbistand til Sydøstasien. Danida, Udenrigsministeriet, marts 2004.
31. Neil Webster et al., "Danish Development Cooperation with Bolivia, Mozambique, Nepal and Vietnam. An analysis across four country evaluations". Danida & DIIS, Maj 2018.
32. Evaluation of Danish Support for Climate Change Adaptation in Developing Countries, Danida, Udenrigsministeriet, December 2020.
33. Drutschinin, J. et al. "Biodiversity and Development Co-operation. OECD Development Co-operation Working Papers No. 21". OECD, 2015.

6. BILAGSOVERSIGT

- Bilag I**   Terms of Reference
- Bilag II**   Udtræk af program- og projektdokumenter fra UM-arkiv
(udarbejdet af Martin Westvad Bertelsen, Evaluering
Læring og Kvalitet, Udenrigsministeriet)
- Bilag III**   Oversigt over IUCN's principper og kriterier for naturbase-
rede løsninger

BILAG I.

TERMS OF REFERENCE

Nature and biodiversity in Development assistance - an option paper

1. Background

Globally, ecosystem services are the foundation for the existence of humankind. The services provided by well-functioning ecosystem, i.e., clean water and air, food, fertile land and natural products, are essential for human livelihoods and wellbeing.

For development assistance, the interactions between well-functioning ecosystems and human health, productive opportunities and resilience have been acknowledged for decades and addressed in development assistance strategies and supports, including within Danida.

The accelerating deterioration of ecosystems globally is increasingly of concern as it undermines ecosystem services of importance for the agenda of poverty alleviation and realizing the SDGs. In the context of climate change impacts and the strong, direct relationship between environmental degradation and poverty, ecosystem services need to be managed more intelligent and restored to maintain livelihoods for all, but especially marginalized and poor populations with low resilience and high dependence on natural resources and services.

The function of ecosystems depends on biological processes where the role of biological diversity comes into play. Any efforts to management and restoration of ecosystem services can only be successful if the relation between ecosystems and their biodiversity is recognized. Danida has for decades, with varied intensity, invested into the relationship between healthy environment and the well-being of poor people. With the increasing global biological crises, exemplified i.e., by climate change and biodiversity losses, the focus on “green” environment has re-entered the political narrative and strategic considerations within Danish development assistance. There is a need to revisit former lessons learned, in Danida and globally, on good practices within support for “green” environment to inform future considerations on how efforts to promote nature-based solutions (NbS), ecosystem management and restoration, and biodiversity conservation as indispensable elements of sustainable development. The focus on ecosystems services for poor people; i.e., clean water resources, productive land for economic activities (agri- and horticulture), sustainable harvesting of natural products (forestry, fisheries) and using natural systems for disaster prevention

and climate change resilience and adaptation, needs to be enforced in future development assistance interventions.

2. Objectives

The objective of the study is to:

- outline major lessons learned within development assistance, Danish and international,
- within support for nature and biodiversity,
- present opportunities for future assistance within nature-based solutions and
- biodiversity to support the current agenda for development assistance within i.e., climate
- change and sustainable poverty alleviation,
- assess the feasibility for an in-depth evaluation of Danish development assistance for
- “green” environment.

3. Outputs

The following outputs are identified:

- A study note of max. 20 pages with a summary of max. five pages. The summary should be structured around an introduction (general introduction to the issue, why is it important? what is current implemented?), megatrends (evidence for trends) and context/way forward (relevance, in relation to developing countries, relevance for Danish engagements and how it supports these, modalities to be used, implementing partners for Danish engagements, major strategic considerations for the future),
- A webinar within MoFA to discuss the major findings of the study with relevant departments and representations.

4. Scope of work and activities

The consultancy team will provide a first update on the major lessons learned for Danish support for “green” environment, based upon existing references (evaluations, reviews and interviews with key stakeholders). This to be supplemented with consultations with key experts (eventually through a focus group) and relevant personnel within MoFA.

The consultations will focus on experiences and lessons learned within i.e., the following issues:

- Nature based solution. How ecosystem services have been integrated into solutions for poverty alleviation, livelihoods improvements and building resilience. Activities linked to provisions of ecosystem services like water, land and natural products.
- The targeting towards vulnerable and marginalized groups. Indigenous peoples.
- The modalities for implementation. Local involvement and ownership.
- Co-benefit solutions, i.e. within forestry (biodiversity, climate change mitigation, local livelihoods and economic activities), mangroves (climate adaptation and mitigation, local nature based production, fisheries and secondary forest products) ....
- Establishment of management and conservation strategies for biodiversity (core and buffer zones etc.)
- To this, the team will with the MoFA representative from ELK, assess the feasibility for a more comprehensive evaluation of former Danish support for the "green" environment, including ToR.

Contact person in MoFA will be Henning Nøhr, ELK, hennoh@um.dk
ELK

14. December 2020
Henning Nøhr

BILAG II. UDTRÆK AF PROGRAM- OG PROJEKTDOKUMENTER FRA UM-ARKIV

Oversigt over danske bilaterale programmer og projekter med fokus på biodiversitet og økosystemtjenester

De to følgende excel-ark indeholder en liste over programmer og projekter hentet fra Udenrigsministeriets database over bilaterale udviklingsbevillinger, som har haft fokus på biodiversitet og økosystemtjenester. Databasen indeholder oplysninger, som går tilbage til 1998.

Til udtræk af de aktiviteter som er listet i det første ark er følgende DAC Purpose Codes anvendt som søgeord. "Biodiversity", "Biosphere protection" og "Site Preservation. Udenrigsministeriets sagsbehandlere tildeler de forskellige programmer og projekter disse purpose codes, når de opretter programmer og projekter. Tildelingen af codes foretages imidlertid skønsmæssigt af den enkelte medarbejder og ikke ud fra klare og objektive kriterier.

Det andet excel-ark indeholder derfor yderligere programmer og projekter, som ikke blev fanget i den første søgning, og som er fundet frem ved hjælp af en supplerende manuel gennemgang af hele datasen.

Begge søgninger illustrerer at antallet af naturorienterede program- og projektaktiviteter har været aftagende over de sidste år.

EXECUTIVE SUMMARY

Ark 1

Multimeasure	Title	Column Labels									
		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
NA		29.971.003,12	11.143.309,65	10.505.764,01	1.130.673,23	-109.474,50	4.925.079,49	4.936.178,10	2.362.249,40	3.394.471,54	3.601.742,51
104.Nepal.806	Environmental Sector Programme Support (ESPS)									-214.379,77	
104.N.445.MIKA.1.	Kapacitetsopbygning af Wildlife Conservation Society of Tanzania (WCST)										
104.Niger.11.	Construction Sans Bois										
104.N.339.b.1	Vildtbevarelse og landsbyudvikling i Wami-Mbiki-området										
104.O.30.CAM.CABEI.5.	Green Cessa cement plant										
104.O.30.Kina.28.	Zhuzhou Smelter Off-gas Treatment										
104.Vietnam.1.MFS.2-20.	Marine Turtle Conservation and Management in Vietnam										
104.Sydafrika.1.MFS.40.	Air Quality Project - GroundWorks										
104.Malaysia.1.MFS.54.	Wetlands Conservation and Wise Use at Kuala Gula in Malaysia										
104.O.30.Kina.47.	Handan Sinter De-Dusting Project, Hebei										
104.O.30.Kina.48.	Acid Gas Treatment Project										
104.N.339.MFS.1.	Beskyttelse og udnyttelse af naturressourcer i Wami Mbiki-området									-166.850,00	
104.Vietnam.1.MFS.2-21.	Strengthening CITES Implementation and Enforcement in Vietnam										
104.O.30.CAM.CABEI.7.	Cementos del Norte Fuel Gas Cleaning System										
104.Cambodia.1.MFS.2-10.	Community Participation for Conservation in Cambodia										
104.Tanzania.1.MFS.23.	Wetlands Component Management Programme, Tanzania				0,00	-109.474,50	-68.386,95	-63.821,90	1.073.301,31	3.775.701,31	2.575.778,22
46.B.45.a	Støtte til deltagere fra udviklingslandene i COP13 til CITES i oktober 2004.										
104.Vietnam.1.MFS.2-26	Coastal and Marine Biodiversity Conservation and Sustainable Use in the Con Dao Islands Region										
46.C.1-9.	Programstøtte til Den Internationale Naturbevaringssammenslutning, IUCN										
104.Malaysia.1.MFS.90	Bio-Diversity										-139.274,84
104.Tanzania.160-261	Indian House Crow Population Control										
46.B.88.b	Bidrag til ulandsdeltagelse i Cartagena protokollens artikel 18 møde										
46.B.88.A.7.	Support to least developed countries and their participation in three workgroup-meetings - Convention on Biological Diversity - UNEP										
104.Dan.4-52-9.	Sector Group for Environment										
104.Zambia.16-18	LAWS										
46.B.88.a-101	Convention of Biodiversity. Support to participation of LDCs in the 8th Conference of Parties (COP8)										
104.Kenya.1.mil.	Biodiversity										
104.Sydafrika.4.a.224	Climate project pool Africa COP15										
104.Zambia.16-09/01	Support for Lusaka Animal Welfare Society (LAWS)										0,00
104.Mali.5-20	Projet de promotion du Développement Durable et de Preservation de la Biodiversité autour des Monts Mandingue au Mali						-6.533,56		1.288.948,09		1.165.239,13
2014 - 31155	GIZ - Access and Benefit Sharing Development Initiative			-16.223,67			5.000.000,00	5.000.000,00			
2015 - 16491	The Multilateral Fund under the Montreal Protocol - Denmark's contribution 2015-2017 (3 years)+2018-2020 (3 years)	10.142.404,00	10.142.404,00	10.142.404,00							
2017-15063	Medlemsbidrag IUCN	936.399,12	928.852,76		943.173,23						
2017-17016	Tumble in the Jungle			51.794,90	187.500,00						
2018 - 4567	(WWF) World Wildlife Day 2018: Concert for Wildlife			110.000,00							
2018-26952	Baluran Leopard Project		72.052,89	217.788,78							
2020 - 16202	Appraisal af dansk bidrag til IUCN 2020-2024	92.200,00									
2020 - 16202	Contribution to the International Union for Conservation of Nature (IUCN) 2020-2024	18.800.000,00									
Grand Total		29.971.003,12	11.143.309,65	10.505.764,01	1.130.673,23	-109.474,50	4.925.079,49	4.936.178,10	2.362.249,40	3.394.471,54	3.601.742,51

2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	Grand Total
8.894.924,46	14.410.938,40	36.314.395,78	33.615.027,80	36.262.218,57	30.256.386,02	6.205.331,06	20.475.274,32	13.239.346,09	17.566.023,41	4.615.360,21	704.413,32	1.064.400,00	295.485.035,99
		308.081,83	177.788,27	423.284,25	540.194,47	2.339.722,16	2.474.858,85	4.738.407,69	4.589.398,13	376.094,55			15.753.450,43
							-223.271,00	962.041,00					738.770,00
							-208,25		0,00		704.413,32	1.000.000,00	1.704.205,07
						-26.838,00			1.700.000,00				1.673.162,00
										3.786.520,67			3.786.520,67
								26.164,92	8.444.626,90	452.744,99			8.923.536,81
						-52,77			2.831.998,38				2.831.945,61
				787.329,87			2.583.214,00	642.885,00					4.013.428,87
				-87.888,32	594.234,00	329.020,00	1.426.265,00						2.261.630,68
								12.889,80					12.889,80
				130.860,54		82.300,00	5.315.884,26						5.529.044,80
2.300.000,00	2.879.850,00	2.200.000,00	2.591.300,00	3.040.000,00	4.080.000,00	1.000.000,00	2.480.000,00	5.000.000,00					25.404.300,00
					0,00		106.272,41	1.856.957,68					1.963.230,09
				-792.837,25	12.750,00	34.246,00	5.255.884,60						4.510.043,35
				554.256,42	623.043,94	655.024,68	726.374,45						2.558.699,49
5.067.537,60	1.774.483,88	3.309.437,44	4.893.885,68	6.666.218,06	3.606.163,62	1.787.615,99							34.288.439,76
							330.000,00						330.000,00
-645.198,58	826.509,87			874.275,00									1.055.586,29
		20.004.376,29	20.000.000,00	20.000.000,00	20.000.000,00								80.004.376,29
1.668.922,88	7.556.698,87	9.492.500,22	5.760.025,93	4.291.720,00									28.630.593,06
			-341,21			4.293,00							3.951,79
					100.000,00								100.000,00
					400.000,00								400.000,00
			192.369,13		300.000,00								492.369,13
				75.000,00									75.000,00
				300.000,00									300.000,00
					-0,01	0,00					64.400,00		64.399,99
466.162,56	1.335.895,78	1.000.000,00											2.802.058,34
37.500,00	37.500,00												75.000,00
													2.447.653,66
													9.983.776,33
													30.427.212,00
													2.808.425,11
													239.294,90
													110.000,00
													289.841,67
													92.200,00
													18.800.000,00
8.894.924,46	14.410.938,40	36.314.395,78	33.615.027,80	36.262.218,57	30.256.386,02	6.205.331,06	20.475.274,32	13.239.346,09	17.566.023,41	4.615.360,21	704.413,32	1.064.400,00	295.485.035,99

BILAG II.

Ark 2

	Name
104.Bhutan.806.200.	Sustainable Environment Support Programme
104.Bolivia.CP.01-03	Land titling (with indigenous people) and natural resource management
104.Cambodia.1.MFS.12.	Natural Resource Management (NRM) Component in Cambodia
104.Cambodia.1.MFS.13.	Commune and Community Based Natural Resource and Environment Management Component
104.Cambodia.1.MFS.20.	Environmental Programme in Cambodia
104.Cambodia.1.MFS.2-12.	Forest Livelihoods Project
104.Centralamerika.1/Miljø.4	Regional Environment Programme in Central America (PRO-AMBIENTE)
104.G.12-8.	IUCN – towards pro-poor REDD
104.G.15-3.	Climate Envelope 2012: IUCN – Mangroves for the Future (Asia).
104.G.16-12.	Climate Envelope 2013: Pro-poor REDD (IUCN), ph. 2
104.Indonesien.1.MFS.5	Environmental Support Programme, Phase 3 (ESP3)
104.KEN.820-6-1.NBO	Fast Start Climate Change Projects – Il Ngwesi Ecosystem Resource Project (Laikipia II-Wajibu)
104.Kenya.806	Environment SPS. Kenya
104.Kenya.806-20	Natural Resource Management Programme – Kenya
104.Kenya.820/2	Laikipia Wildlife Forum – Poverty Reduction and Additional Income Generation through Trading Carbon Embedded in Rangelands
104.Malawi.1.MFS.6	Community based natural resource management, Lake Niassa and elsewhere
104.Mali.5-20	Projet de promotion du Développement Durable et de Preservation de la Biodiversité autour des Monts Mandingue au Mali
104.Mozambique.1.MFS.3.	Coastal Zone Management Project for Mozambique
104.Mozambique.806	Environmental Programme Support, 2005-2010, Mozambique
104.Mozambique.806-200	Environmental Sector Programme Support Phase II
104.Mozambique.806-300.MPM	Climate Change and Environmental Sector Programme Support Phase III
104.N.265.b.10.	Thematic Programme: One Planet Future where People live in Harmony with Nature
104.N.265.b.12.	Thematic Programme: One Planet Future where People live in Harmony with Nature – Phase II
104.Nepal.806	Environmental Sector Programme Support (ESPS)
104.Nepal.807	Community forestry and catchment management project
104.Tanzania.1.MFS.11.	Management of Woodland Resources in Lindi Region
104.Tanzania.1.MFS.29.	Environmental Sector Support
104.Tanzania.1.MFS.6.	Community Based Natural Woodlands Management
104.Tanzania.160-256.minor	Ngara District Sustainable Natural Resources Management Project
104.Thailand.1.MFS.81	Conservation and joint management of protected areas
104.Vietnam.1.MFS.2-29	Sustainable livelihoods and participatory wetlands conservation in the Plain of Reeds (Tram Chim and Lang Sen)
104.Vietnam.1.MFS.2-4.	Marine Biodiversity Conservation at Con Dao National Park.
104.Vietnam.1.MFS.6.	Environmental Management in Thai Nguyen province, Vietnam
104.Vietnam.1.MFS.8.	Coastal Wetlands Protection and Development Project
104.Vietnam.806	Marine protected areas (MPAs) component of environment programme
104.Zambia.1.MFS.10.	Environmental Support Programme for Zambia
104.Zambia.1.MFS.3.	Support of natural resource management i Mumbwa District, Zambia
104.Zambia.806.	Natural Resources Management
104.Zambia.806-100	Environmental Sector Programme Support (ESPS) Phase I
2015-23604	Greening Agricultural Transformation in Ethiopia (GATE) Thematic Programme
2015-3839	Climate Envelope 2015: IUCN – Mangroves for the Future Phase 3 (2015-18).
2015-39783 TP Green Growth	Thematic Programme Green Growth & Employment – Kenya CP 2016-2020
2015-55705	Thematic Programme Climate Change and Sustainable Energy
2016-49303	Improved management of mangrove forests
2018-43767	Ethiopia Country Programme 2018-2022. TP 2 Resilience
2020-35034	Northern Rangelands Trust: Resilient Communities and Natural Resources

	Commitment (DKK)	Document	Activity period
	70,000,000	Programme Document	2010-2013
	236,000,000	Bolivia Country Programme	2013-2019
	31,000,000	Appraisal Report	2000-2010
	41,900,000	Programme Document	2003-2010
	220,000,000	Sector Programme Document	2006-2010
	520,000	Project Document	2002-2005
	23,000,000	External Grant Committee Meeting 11. December 2013	2013-2019
	25,000,000	Review	2008-2014
	25,000,000	Appraisal Report	2012-2019
	25,000,000	Programme Document	2013-2019
	220,000,000	Review Aide Memoire	2013-2017
	1,111,000	Final Report	2010-2012
	375,000,000	Sector Programme Document	2010-2014
	100,000,000	Review Aide Memoire	2006-2011
	1,095,442	Programme Document	2008-2011
	19,229,424	Project Completion Report	1999-2007
	2,500,000	Project Completion Sheet	2011-2015
	40,480,000	Mid-Term Review	1998-2014
	180,000,000	Review	2005-2010
	235,000,000	Review Report	2011-2015
	80,000,000	Sector Programme Document	2014-2019
	22,750,000	Programme Document	2009-2013
	45,000,000	Programme Document	2012-2017
	172,000,000	Review Aide Memoire	1999-2009
	185,000,000	Review Aide Memoire	1998-2016
	19,900,000	Programme Document	2000-2007
	180,000,000	Review Aide Memoire	2007-2012
	16,300,000	Programme Document	1999-2006
	5,000,000	Project Document	2004-2006
	41,950,647	Review Report	2001-2008
	793,000	Project Document	2004-2009
	778,000	Project Document	1998-2003
	11,774,199	Project Document	2000-2007
	49,000,000	Project Completion Report	2001-2008
	250,000,000	Review Report	2005-2012
	547,000	Programme Document	1999-2003
	17,400,000	Programme Document	2002-2017
	20,000,000	Programme Document	2005-2013
	120,000,000	Review Aide Memoire	2009-2012
	177,837,598	Programme Document	2014-2019
	35,000,000	Mid-Term Review	2015-2018
	500,000,000	Programme Document	2015-2020
	152,000,000	Programme Document	2016-2021
	35,000,000	DED	2017-2023
	490,500,000	DED	2018-2022
	60,000,000	DED	2020-2025

BILAG III.

OVERSIGT OVER IUCN'S PRINCIPPER OG KRITERIER FOR NATURBASEREDE LØSNINGER

IUCN Global Standard for naturbaserede løsninger (NbS) 2020:

8 Kriterier med i alt 28 Indikatorer:

Criterion 1: NbS effectively address societal challenges.

C- 1.1 The most pressing societal challenge(s) for rights-holders and beneficiaries are prioritized.

C-1.2 The societal challenge(s) addressed are clearly understood and documented.

C-1.3 Human well-being outcomes arising from the NbS are identified, benchmarked and periodically assessed.

Criterion 2: Design of NbS is informed by scale.

C-2.1 The design of the NbS recognizes and responds to the interactions between the economy, society and ecosystems.

C-2.2 The design of the NbS is integrated with other complementary interventions and seeks synergies across sectors.

C-2.3 The design of the NbS incorporates risk identification and risk management beyond the intervention site.

Criterion 3: NbS result in a net gain to biodiversity and ecosystem integrity.

C-3.1 The NbS actions directly respond to evidence-based assessment of the current state of the ecosystem and prevailing drivers of degradation and loss.²

C-3.2 Clear and measurable biodiversity conservation outcomes are identified, benchmarked and periodically assessed.

C-3.3 Monitoring includes periodic assessments of unintended adverse consequences on nature arising from the NbS.

C-3.4 Opportunities to enhance ecosystem integrity and connectivity are identified and incorporated into the NbS strategy.

Criterion 4: NbS are economically viable.

C-4.1 The direct and indirect benefits and costs associated with the NbS, who pays and who benefits, are identified and documented.

C-4.2 A cost-effectiveness study is provided to support the choice of NbS including the likely impact of any relevant regulations and subsidies.

C-4.3 The effectiveness of the NbS design is justified against available alternative solutions, taking into account any associated externalities.

C-4.4 The NbS design considers a portfolio of resourcing options such as market-based, public sector, voluntary commitments and actions to support regulatory compliance.

Criterion 5: NbS are based on inclusive, transparent and empowering governance processes.

C-5.1 A defined and fully agreed upon feedback and grievance resolution mechanism is available to all stakeholders before an NbS intervention is initiated.

C-5.2 Participation is based on mutual respect and equality, regardless of gender, age or social status, and upholds the right of Indigenous Peoples to Free Prior and Informed Consent (FPIC).

C-5.3 Stakeholders who are directly and indirectly affected by the NbS have been identified and involved in all processes of the NbS intervention.

C-5.4 Decision-making processes document and respond to the rights and interests of all participating and affected stakeholders.

C-5.5 Where the scale of the NbS extends beyond jurisdictional boundaries, mechanisms are established to enable joint decision-making of the stakeholders in the affected jurisdictions.

Criterion 6: NbS equitably balance trade-offs between achievement of their primary goal(s) and the continued provision of multiple benefits.

C-6.1 The potential costs and benefits of associated trade-offs of the NbS intervention are explicitly acknowledged and inform safeguards and any appropriate corrective actions.

C-6.2 The rights, usage of and access to land and resources, along with the responsibilities of different stakeholders, are acknowledged and respected.

C-6.3 The established safeguards are periodically reviewed to ensure that mutually-agreed trade-off limits are respected and do not destabilize the entire NbS.

Criterion 7: NbS are managed adaptively, based on evidence.

C-7.1 An NbS strategy is established and used as a basis for regular monitoring and evaluation of the intervention.

C-7.2 A monitoring and evaluation plan is developed and implemented throughout the intervention lifecycle.

C-7.3 A framework for iterative learning that enables adaptive management is applied throughout the intervention lifecycle.

Criterion 8: NbS are sustainable and mainstreamed within an appropriate jurisdictional context.

C-8.1 The NbS design, implementation and lessons learnt are shared to trigger transformative change.

C-8.2 The NbS informs and enhances facilitating policy and regulation frameworks to support its uptake and mainstreaming.

C-8.3 Where relevant, the NbS contributes to national and global targets for human well-being, climate change, biodiversity and human rights, including the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP).

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**

2 Asiatisk Plads
DK-1448 Copenhagen K
Denmark

Tel +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
um@um.dk
www.um.dk

ISBN: PDF: 978-87-93760-60-8

